

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 35 (1186) 27 ЖНІЎНЯ 2014 г.

У Зэльве прайшоў старадаўні Ганненскі кірмаш

Традыцыйна 23 жніўня на Ганненскім кірмашы ў мястэчку Зэльва Гарадзенскай вобласці аддавалі ўшанаванні коням.

стаўленне. Тут выступілі танцавальныя калектывы, а таксама выбралі найлепшыя святочны каравай, стылізаваны касцюм, падворак, конны воз,

Як і ў XVIII-XIX стагоддзях, тут прайшлі конскія таргі і катанні ў брычках і вазах.

Сёлета двухдзённае свята атрымала яшчэ большы размах - ад навуковай канферэнцыі ў гонар знакамітага беларускага роду Сапегаў да феерверку.

Напрыклад, на цэнтральнай плошчы горада прайшло тэатралізаванае прад-

ўпрыгожванне балкона і цікавае фота аб кірмашы. У гандлёвых радах у старадаўнім стылі можна было паўдзельнічаць у абрадах і пакаштаваць розных караваяў.

На іншых пляцоўках можна было прайсціся па горадзе майстроў, прыняць удзел у майстар-класах па танцах, ўбачыць выставу коней і коннаспартыўныя мерапрыемствы.

Вечар свята завяршыў выступ Сашы Нема і Гонеш, музычных калектываў "Рада" і "Калаж", тэатра моды "Этуаль". А пад начныя агні зэльвенцаў забавлялі вогненнае і пеніста-лазернае шоу.

Еўрападыё.

140 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Ўласава

Аляксандр УЛАСАЎ (28 жніўня 1874, Вілейка - 11 сакавіка 1941, ст. Марыінск, Кемераўская вобласць, Расея) - беларускі грамадска-палітычны дзеяч, публіцыст, палітык і сенатар міжваеннай Польскай Рэспублікі, эканаміст.

Вучыўся ў духоўнай семінары ў Пінску, у Мікалаеўскай гімназіі ў Ліпаве, пазней - у Рыжскім тэхнічным універсітэце (1899-1905).

У снежні 1904 года заснаваў першую беларускую палітычную партыю - Беларуска-сацыялістычную грамаду - і з'яўляўся сябрам яе Цэнтральнага камітэта. У 1908 годзе адзін з заснавальнікаў выдавецтва "Наша Хата".

З снежня 1906 году і да траўня 1914 з'яўляўся галоўным рэдактарам газеты "Наша Ніва". За гэты час Уласаў прыцягнуў да супрацоўніцтва з газетай таленавітых беларускіх літаратараў, сярод якіх быў і Янка Купала, які пазней стаў

новым рэдактарам газеты.

За сваю грамадска-палітычную дзейнасць і публікацыі ў 1909 годзе быў асуджаны царскімі ўладамі да 4 месяцаў зняволення.

У 1914-17 служыў у царскай арміі. Дэлегат з'езду воінаў-беларусаў Заходняга фронту ў кастрычніку 1917 г., Усебеларускага з'езду 1917 г. Як прадстаўнік правага крыла БСГ у лютым 1918 увайшоў у выканаўчы камітэт палітычнага аб'яднання "Менскае беларускае прадстаўніцтва". 12.4.1918 г. кааптаваны ў склад Рады Беларускай Народнай Рэспублікі, з ліпеня 1918 быў у яе сакратарыяце. Пасля расколу Рады БНР 13.12.1919 г. увайшоў у прэзідыум Найвышэйшай Рады Беларускай Народнай Рэспублікі. Праз год аднавіў дзейнасць Беларускага навуковага таварыства ў Вільні "Наша хатка". Уласаў выдаваў таксама часопісы "Лучынка" для дзяцей і "Саха" для сялян.

На момант заключэння Рыжскай дамовы 1920 года знаходзіўся ў Радашковічах, якія апынуліся ў выніку дамовы на тэрыторыі міжваеннай Польскай Рэспублікі. Пазней у Радашковічах Уласаў стварыў беларускую гімназію імя Францішка Скарыны. Арганізатар і адзін з кіраўнікоў Таварыства беларускай школы.

Быў арыштаваны польскімі ўладамі і зняволены ў канцлагер у Стралкове.

У 1922-1927 годзе меў мандат сенатара першага тэрміну са спісу Блоку нацыянальных меншасцяў у польскім Сенате. Цесна супрацоўнічаў з Беларуска-польскім клубам.

Прымаў удзел у рабоце Беларуска-сялянска-рабочніцкай грамады, выступаў у абарону яе кіраўнікоў на судо-

вым працэсе 56-і. Дом Уласава ў в. Мігаўка (цяпер Маладзечанскі раён) выкарыстоўваўся падпольшчыкамі для пераходу польска-савецкай мяжы.

У кастрычніку 1939 года быў арыштаваны НКУС і перавезены ў Менск. У лістападзе 1940 года асуджаны на 5 гадоў канцлагераў за "шпіёнска-правакатарскую дзейнасць". Памёр у зняволенні ў Расіі.

Вікіпедыя.

ВАЛЕРУ САНЬКО - 75

Валер Аляксеевіч САНЬКО (29 жніўня 1939 г., в. Вялікая Сліва Слуцкага раёна Менскай вобласці) - беларускі пісьменнік (сябар СП, 1997), журналіст (сябар СЖ, 1968), крэатыўна-рэжысёр, доктар народнай медыцыны (1992), магістр нетрадыцыйнай медыцыны (2001), член-карэспандэнт Міжнароднай акадэміі энэрга-інфармацыйных навук (2014).

Бацька, Сянько Аляксей Андрэевіч, 1914 г.н., беларус, нарадзіўся ў в. Дудзеў (Дзюдзева) Слуцкага раёна, настаўнік, завуч Вяліка-Сліўскай школы, у вайну камандзір гар-

маты, сяржант, загінуў пад Ломжай у 1941 г. Маці, Скуцэня (Сянько) Люба Кузьмінічна, 1918 г.н., беларуска, медсястра з 46-гадовым медыцынскім стажам, нарадзілася і жыла ў в. Вялікая Сліва Слуцкага раёна. Памерла 12 сакавіка 2001 г. Айчыным (бацька) Скуцэня Мікалай Мікітавіч, 1920 г.н., беларус, нарадзіўся ў в. Працавічы Слуцкага раёна, калгаснік, інвалід 2-й групы ВАВ з 1946 г., жыхар в. Вялікая Сліва, памёр 19 лютага 1997 г.

Пасля заканчэння Вяліка-Сліўскай СШ з адзнакаю закончыў Баранавіцкае медвучылішча (1958). Загадваў (адкрываў) Лосіцкім ФАП-ам у Пінскім раёне на Берасцейшчыне. З арміі (1958 - 1961) прыйшоў сяржантам.

Закончыў факультэт журналістыкі БДУ (завочна, 1961 - 1967), Менскую ВПШ (1976 - 1978). Вучыўся ў медінстытуце (1964 - 1965). Працаваў памочнікам санітарнага ўрача ў Менску. Меў выбар працаваць на поўную стаўку літсупрацоўнікам у вайскавай

газеце "Во славу Родины" ці на палову стаўкі ў беларускамоўнай "Чырвонай Змене"; пачаў працаваць у "ЧЗ". Праца ў найгалоўнай беларускай газеце "Звязда" (1965 - 1972) стала выпрацоўкаю і шліфаваннем літаратурнага стылю журналіста, пісьменніка.

Загадчык рэдакцыі медыцынскай і фізкультурна-спартыўнай літаратуры выдавецтва "Беларусь" (1972 - 1975), нам. гал. рэд. часопіса "Здравоохранение Белоруссии" (1975 - 1976), нам. гал. рэд. выдавецтва "Народная асвета" (1978 - 1982), загадчык рэдакцыі краязнаўства, турызму, фізкультурна-спартыўнай літаратуры выдавецтва "Полымя" (1982 - 1990), нам. рэд. міждзяржаўнай чарнобыльскай газеты "Набат" (1990 - 1991), дырэктар заснаванага Беларуска-польскім дзіцячым фондам Беларускага выдавецкага Таварыства "Хата" (1992 - 2006).

Закончыў аспірантуру Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР (1968 - 1971), кандыдацкія экзамены здаў, дысертацыю "Беларуская чарадзейная казка" не абараніў. Некаторыя запісы бел. фальклору В.А. Сянько надрукаваны ў газе-

тах, часопісах, у трох тамах акадэмічнага пяцідзесяцітомнага выдання беларускага фальклору.

За гады членства у Камуністычнай партыі (1960 - 1989) вымоваў не меў. З партыі выйшаў добраахвотна. Быў намеснікам старшыні Цэнтральнай Рады Беларускай Сялянскай партыі, ад яе тройчы вылучаўся кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета Беларусі - Слуцк, 1995, Салігорск, 1995, 1996.

Першае апавяданне В. Сянько надрукавана ў 1958 годзе ў баранавіцкай раённай газеце. З таго часу пабачылі свет яго 19 аповесцяў і 68 апавяданняў, адзін раман ("Звіняць жаўрукі ў Чарнобыльскім небе", пра Чарнобыльскую кагастрофу, 612 стар., Смаленск, 2013, 50 экз.). Напісаў звыш 340 артыкулаў, аўтар і суаўтар 17 празічных і навуковых кніг: Дабраславіў на чыгатацкіх паліцах 1089 (!) аўтарскіх кніг.

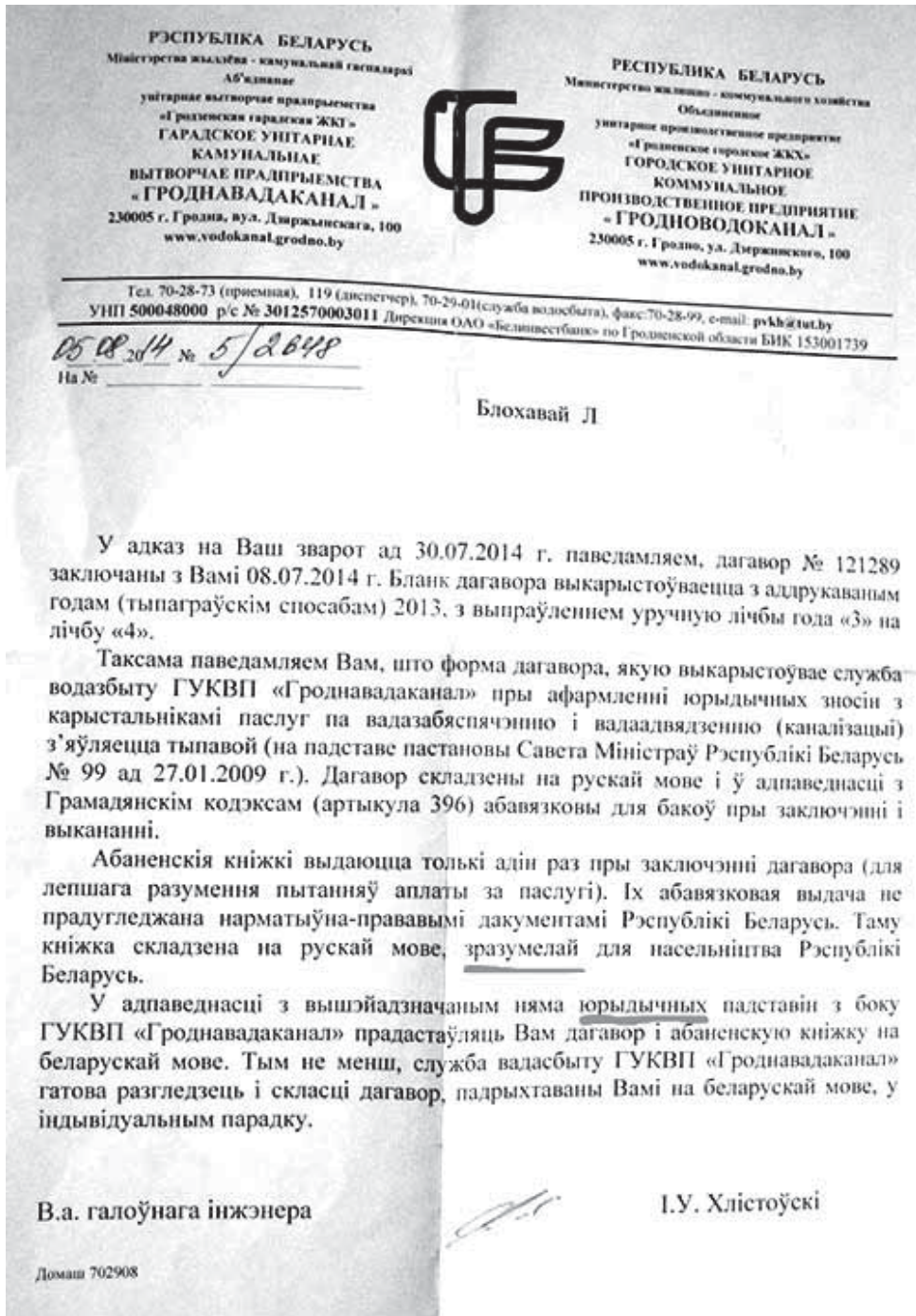
Актыўны сябар Таварыства беларускай мовы, Згуртавання Беларускай свету (сябар Вялікай і Малой Рады).

Паводле ВІКІПЕДЫІ. (Пра В. Сянько чытайце на ст 6-7.)

Гарадзенскія камунальнікі адмаўляюцца выдаваць афіцыйныя дакументы на беларускай мове, але пішуць пра гэта па-беларуску

Пра гэта рэдакцыя сайта charter97.org паведамляе чытачка з Гародні.

Гарадское ўнітарнае камунальнае вытворчае прадпрыемства "Гроднаводаканал" адмовіла ёй у выдачы абаненцкай кніжкі да дамовы пра ўсталяванне лічылніка вады на беларускай мове, спаслаўшыся на тое, што гэтыя кніжкі выдаюцца "для лепшага разумення пытанняў пра паслугі", бо іх выдача не абавязковая ў рамках нарматыўна-прававых дакументаў краіны, "кніжка складзена на рускай мове, зразумелай для насельніцтва Рэспублікі Беларусь".

- Я складала дамову з "Гроднаводаканалом" на ўста-

лёўку лічылніка вады 7 ліпеня 2014 года. Дамову склалі на рускай мове і на бланку ўзору 2013 года. Я напісала заяву пра тое, што жадаю мець дакументы па-беларуску і дамова ўзорам бланка за 2014 год. Калі я атрымала адказ, то зразумела, што юрыдычна на беларускую версію гэтых дакументаў я не маю права, хоць беларуская мова з'яўляецца дзяржаўнай. Насамрэч, я не маю на яе ніякіх правоў: я не магу плаціць падаткі, выкарыстоўваючы бланкі на беларускай, не магу плаціць за кватэру, атрымліваць любыя іншыя дакументы, не магу купляць тавары беларускай вытворчасці з цэтлікамі і апісаннем пра-

дукта па-беларуску, не магу глядзець беларускае тэлебачанне па-беларуску, толькі 10-хвілінныя рэгіянальныя навіны, няма мастацкіх і дакументальных фільмаў з беларускай агучкай, і не магу выкарыстоўваць паўнаўвасабеларускую мову ва ўжытку, таму што рускія ў Беларусі адразу завуць мяне нацыяналісткай, бандэрайкай, бээнэфакцай, полькай і гэтак далей. Што мне рабіць? Судзіцца з водаканалам ці дзяржавай? Але выкарыстоўваць беларускую мову я ніколі не перастану не гледзячы на яе сакрэтную забарону ў нашай краіне, - кажа чытачка.

Харыя - 97.

Умежах кампаніі "Будзьма!"

аднаўляецца гістарычныя школа

"Гісторыя ў падзеях і малюнках" з Алегам Трусовым
Першая сустрэча - 1 верасня (панядзелак) 18.30.

У праграме:

- шчырая размова пра актуальныя пытанні гісторыі і сучаснасці;

- дэманстрацыя гістарычных фільмаў.

Уваход вольны.

"Згоды для вашай гасподы": беларускамоўныя вяселлі робяцца папулярнымі

Беларуская вясельная традыцыя, закладзеная пакаленнямі, перажывае рэінкарнацыю ў сучасных гарадах.

Гэтым летам беларускамоўныя вяселлі ў Менску шмат, як ніколі - сведчыць Свабодзе Юры Неплах-Шыпіла, гісторык паводле адукацыі, а паводле віду дзейнасці - тамада, сцэнарыст, час ад часу каскадзёр. Ужо сем гадоў ён займаецца тэматычнымі, у тым ліку беларускамоўнымі, вяселлямі.

- Адзін раз я нават паспрабаваў кіроўца маршрутнага таксі - цікава асвойваць нешта новае. Быў і будаўніком-чорнарабочым, - расказвае Юры, светлавалосы мужчына сярэдняга веку. - Ніколі не думаў, што гэтым буду займацца - у дзяцінстве быў вельмі сціплы і сарамлівы.

Але жыццё штурхала да гэтага, і цяпер ад 6 да 15 разоў на месяц даводзіцца нешта праводзіць: вяселлі, карпаратывы, дні народзінаў і тэматычныя вечары. А пачыналася са звычайных вяселляў: трэба былі грошы, і іх можна было зарабіць менавіта так.

Па кавалачках складалася досвед, як правесці вяселле на беларускай мове, традыцыйнае са сваёй абрадаваасцю, рыцарскае, шляхецкае - якіх толькі не было.

Звычайных вяселляў цяпер меншасць, у асноўным неардынарныя - рок-н-рольнае, гангстэрскае, вяселле лясных жыхароў.

- Як прыдумалася беларускае вяселле?

- Не яно прыдумалася, а з'яўляліся тыя, каму гэта трэба. Цяпер адчуваю, што такіх вядоўцаў ужо багата - толькі я ведаю чатырох-пяціх, якія могуць зрабіць шыкоўнае беларускамоўнае свята.

- Чаго не стае звычайным застольным вяселлям?

- Вяселосці. Людзям заўсёды хочацца павесяліцца, а шмат якім вяселлям не стае душэўнасці.

- Чым беларускія вяселлі адрозніваюцца ад іншых?

- Іх абіраюць людзі, якія ўжо да нечага саспелі і па жыцці думаюць. Яны альбо самі карыстаюцца беларускай мовай, альбо ім гэта цікава. Ёсць адсотак тых, каму трэба нейкая разначка, што б адрознівала іхняе вяселле ад іншых.

Там практычна не будзе гучаць "О боже, какой

мужчына!" і "Ах, какая женщина!" За гады ў мяне набралася каля двух дзясяткаў каларытных беларускіх тостаў, віншаванняў - змястоўных, ёмістых, прасценскіх і душэўных. І самае цікавае: калі іх перакладаць на расейскую мову, гэта ўжо зусім не тое: "Згоды для вашай гасподы!", "Будзьце здаровенькія, як грыбочкі баравенькія!" ці "Каб у вас было столькі дачушак, колькі ў доме падушак!", "Каб у вас было столькі сыноў, колькі ў вашым доме вуглоў!".

- Што ёсць на беларускамоўным вяселлі такое, чаго няма на звычайным?

- Там гучыць, у маім разуменні, больш класнай музыкі: больш рок-н-ролу, будзе месца блюзу і джазу, па мінімуме расейскай папсы, вельмі шмат беларускай музыкі ("Ляпісы", "Крамбамбуля", "Крама", "Стары Ольса").

Часта беларускамоўныя вяселлі - сярэднявечныя, а гэта ўжо рыцарская праграма, сярэднявечныя забавы і танцы. Там людзі выпіваюць, адрываюцца, але не падаюць мордай у салату. Чама? Таму што гэта людзі, якія саспелі...

...Бывае, даводзіцца праводзіць вяселлі і на раёнах, і ў кожнай мясцовасці ёсць свае адметнасці. Калі загадзя не пагаворыш, як павінны праходзіць абрады, скажучы: "А ты, тамада, не так робіш, таму што дрэнны тамада!" З аднаго боку, а шмат якім вяселлям не стае душэўнасці.

- Чама такіх адметнасці не зніклі пад іштампамі звычайнага вяселля?

- Таму што народная культура - жывучая, яна праіснавала стагоддзямі. Сёння шмат чаго страчана, але яна жывучая, хоць у наш век і вельмі моцна разбураецца, калі людзі масава пераезджаюць з вёскі ў горад.

- Як быць, калі маладыя захацелі беларускага вяселля,

але ёсць процьма сваякоў, якія не ў тэме?

- Такое здараецца. Бывае, баяцца, як яно будзе, але ўсё праходзіць нармальна. Госці з Расеі, не кажучы ўжо пра ўкраінцаў, успрымаюць гэта як ўра.

Як ні дзіўна, найчасцей баяцца, што хтосьці не зразумее, менавіта беларусы. А расейцы ўспрымаюць гэта як класную, каларытную дзею.

- Але не разумеюць беларускай?

- На 85-90 адсоткаў яны разумеюць мову, за выняткам асобных словаў - гэта я перадаю выказванні расіянаў.

Я праводжу карпаратывы з расейскімі і беларускімі групамі, і "говорите, пожалуйста, ста, по-русски, мы не понимаем" найчасцей кажуць свае, мясцовыя, а не людзі з Падмасквоўя. Ня раз расейцы самі прасілі, каб было на мове, і дзякавалі за гэта.

- Ці патрабуюць беларускамоўныя вяселлі дадатковых выдаткаў часу, сілаў ці грошай?

- У кожнага па-свойму. Я на беларускамоўнае вяселле раблю зніжку ад 50 да 100 далараў.

- Ты кажаш, апошнім часам такія вяселлі - гэта трэнд?

- Тэндэнцыя ўжо гады два. Год 4-5 таму гэта былі рэдкія выпадкі, апошні два гады зрабілася ўсё больш, а гэты год - вельмі шмат.

- А аўдыторыя змянялася, ад якой паходзіць попыт?

- Ды не. Гэта людзі маладыя, з добрай адукацыяй. Так адбылося, што, не глядзячы на дзяржаўную палітыку, сярод моладзі папулярнасць беларускай мовы і культуры пашыраецца. Але, можа, я аптыміст.

Для параўнання: у канцы 80-х - пачатку 90-х людзі, якія размаўлялі на беларускай, адзін аднаго ведалі па ўсёй краіне. Цяпер мне неверагодна прыемна, калі іду па горадзе, чую беларускую мову і не ведаю гэтых людзей.

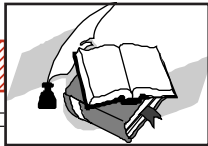
- Не кажучы, што вы з БНФ?

- Калі ты размаўляў на беларускай гадоў 10 таму - казалі, а цяпер - не. У транспарце, калі адказваў на тэлефон, былі і погляды, і пару момантаў, калі даводзілася адстойваць сваю пазіцыю. Цяпер я сустракаю больш станоўчых поглядаў. І, вяртаючыся да пытання: цяпер пасля вяселля дзякуюць менавіта за мову.

Радзій Свабода.

Капэля Алеся Лася (другі злева) на беларускамоўным вяселлі ў Менску

Нядзельная пропаведзь на АНТ па-беларуску

Ужо пэўны час "Нядзельная пропаведзь" на АНТ гучыць на беларускай мове.

24 жніўня пропаведзь па-беларуску чытаў знакавы для Беларусі святар протаіерэй Фёдар Поўны.

Вось адказ, трэба думаць, мітрапаліта Паўла на тая напады, якія пасыпаліся былі на яго адразу пасля прызначэння ў Беларусь.

Беларуская Праваслаўная царква паварочваецца да беларускасці, магчыма не так хутка, як хацелася б, але, па ўсім відаць, дабраславенне мітрапаліта на гэта ёсць.

Наш кар. Архіўнае фота.

Паліна Рэспубліка:

"Беларуская мова жыве ў гэтай зямлі"

Маладая менская спявачка Паліна Рэспубліка пабывала ў Гародні. Спачатку хадзіла па вуліцах з фотаапаратам як турыстка, затым выступіла з канцэртамі ў невялікім дварыку ў Старым горадзе каля арт-галерэі "Крыга". Выступ адбыўся ў рамках кампаніі "Будзьма".

Спявачка расказала Радые Свабода пра стаўленне да Гародні, цікавасць да Варшавы і любоў да беларускай мовы.

Гарадзенскі дух

- Я думаю, Гародня - такі горад, які для кожнага больш-менш свядомага беларуса з'яўляецца такой старонкай, якую кожны хоча адкрыць і штосьці сваё асаблівае тут знайсці, - кажа Паліна. Яна апавядае сваю "чароўную гісторыю", звязаную з Гародняй. Адночы яна ездзіла на канцэрт у Беласток, а пятай раніцы ехала ў маршрутцы па Гародні, убачыла світанак і падумала, што ніколі не бачыла яшчэ вечаровага горада, трэба калі-небудзь прыехаць і пахадзіць.

Але пасля Беластока маршрутка спазнілася, апошні цягнік ужо пайшоў на Менск. А грошай беларускіх няма, і не вядома, куды падзецца. І тут гарадзенка, якая таксама вярталася з Беластока, прапанавала ў яе пераначаваць і пакарміла. Усё здавалася вельмі дрэнна, кажа Паліна, але абярнулася так, "што ты бачыш казку і не можаш гэтаму паверыць". Быў яшчэ начны шпацыр. - Горад для мяне адкрыўся і пакінуў у душы самыя прыемныя пачуцці, з-за чаго мне штотараз вельмі прыемна суды вяртацца.

- Жывая гісторыя?

Паліна адказвае хутчэй

Радые Свабода.

адмоўна:

- Ёсць такі момант: можа, не толькі ў Гародні, але што да ўсяе беларускай архітэктуры - калі ў нас аднаўляюць, замазваюць атмасферу і, можа, тую гісторыю, смак якой ты хочаш адчуць, каб у цябе ўзніклі нейкія асаблівыя асацыяцыі, і ты адчуў сябе на два-тры стагоддзі раней.

Але ўсё ж пакінулі ўражанні старыя дамы ў спалучэнні са старым брукам, самі гарадзенцы.

- Нам сустрэўся вельмі імпазантны мужчына з сабакам, на фоне старога дома - штосьці я такое адчула асаблівае, - прызнаецца Паліна.

Хоць яна "пакуль не адчула Гародні, не разумее яшчэ ні маштабў горада, ні яго ўнутранага тэмпу і рытму. Напэўна, таму, што яшчэ не праявіла ў горадзе столькі часу, каб адчуць, які ён наагул і твой ён ці не".

Польскі акцэнт

- Польшчу я люблю. Была нядаўна ў Варшаве, і было прыемна адчуць, што не ўспрымаеш яе як далёкае замежжа. І нешта адчуваеш роднае, прыязджаеш, як да сястры. Маё жыццё моцна не звязанае з Польшчай, але мне прыпіваюць польскі акцэнт. Я не ведаю, чаму.

Мне падабаецца польская спявачка Марыя Пешак. Выпадкова пачула яе ў кавярні і зацікавілася ёю, цяпер яна адна з улюбёных.

Спяваць без прымусу

- Я яшчэ не ў такім узросце, каб казаць такія рэчы: людзі, адкрыўце вочы і рабіце вось так. Я яшчэ сама спазнаю толькі гэтае жыццё і часта расчароўваюся. Але што тычыцца творчасці, у мяне ёсць такая ўмова: я буду спяваць, толькі калі мне самой будзе прыемна. Яна, можа, дастаткова эгаістычная, але я веру ў тое, што калі ты атрымліваеш задавальненне, у цябе ёсць унутраная моц ці хваля, якой ты можаш накрыць свайго слухача і неслі такое, што ты можаш падарыць людзям, штосьці пазітыўнае, - тады спяваць можна. А калі не хочацца спяваць, то не трэба.

Беларуская мова

- Як мне падаецца, беларуская мова, яна жыве ў гэтай зямлі. Я пачала размаўляць таму, што адночы яе адчула і зразумела, што я хачу казаць, бо гэта прыгожа, штосьці адлюстроўвае з маёй душы - і атрымліваецца лепей, чым калі гэта сказаць на рускай мове. І ёсць адпаведнікі, якія немагчыма знайсці ў рускай мове.

Калі я разумю, што праз творчасць я магу данесці людзям прыгажосць гэтай мовы, і мне кажуць не толькі беларусы пра тое, якая ў нас прыгожая мова, але людзі з Расеі, з Украіны, то, безумоўна, я крыху адчуваю, што нейкую звышмэту я выконваю.

Памёр дэпутат Апазіцыі БНФ Барыс Гюнтэр

У Менску ва ўзросце 70 гадоў памёр дэпутат Апазіцыі БНФ у Вярхоўным Савеце 12-га склікання **Барыс Гюнтэр**.

Барыс Гюнтэр нарадзіўся 2 верасня 1943 года. У Вярхоўны Савет 12-га склікання быў абраны ад Гомельскай-Сельмашаўскай акругі. З першага дня ўтварэння Апазіцыі БНФ быў яе актыўным сябрам. Быў сябрам Ценевага Кабінета Апазіцыі БНФ.

Быў сакратаром Камісіі ВС у пытаннях працы, цэнаў, занятасці і сацыяльнай абароны насельніцтва. Уваходзіў у склад Часовай камісіі ВС па ацэнцы дзейнасці службовых асобаў у сувязі з ліквідацыйнай наступстваў аварыі на Чарнобыльскай АЭС.

У студзені 1991 года ў складзе дэлегацыі Апазіцыі БНФ быў у Вільні, калі туды былі ўведзеныя савецкія войскі з мэтай задушшыць імкненне літоўцаў да незалежнасці. Узнагароджаны медалём Літоўскай Рэспублікі "Памяці 13 студзеня".

дзень".

Барыс Гюнтэр быў адным з аўтараў пакета дакументаў, якія ляглі ў падмурак прынятых 25 жніўня 1991 года рашэнняў аб абвешчэнні незалежнасці Беларусі.

Удзельнік галадоўкі дэпутатаў 11-12 красавіка 1995 году ў Авальнай зале, абвешчанай на знак пратэсту супраць ініцыяванага Лукашэнкам рэфэрэндуму аб ліквідацыі статусу беларускай мовы як адзінай дзяржаўнай, ліквідацыі

статусу дзяржаўных сімвалаў "Пагоні" і бел-чырвона-белага сцяга, эканамічнай інтэграцыі з Расеяй і праве прэзідэнта распускаць парламент.

Пасля сканчэння дэпутацкіх паўнамоцтваў пэўны час працаваў у праваабарончым цэнтры "Вясна".

Выказвае спачуванні родным і блізкім дэпутата Незалежнасці.

Хай будзе не цяжкай яму зямелька незалежнай краіны - Рэспублікі Беларусь.

Прэзентацыя новай кнігі Леаніда Лаўрэша ў Лідзе

20 жніўня ў Лідзе, у Даміку Таўлая на паседжанні літаратурнага аб'яднання "Суквецце" пры "Лідскай газеце" адбылася прэзентацыя новай кнігі Леаніда Лаўрэша "Вандалін Шукевіч", якая выйшла ў серыі "100 выдатных дзеячаў", запаткаванай А. Тарасам.

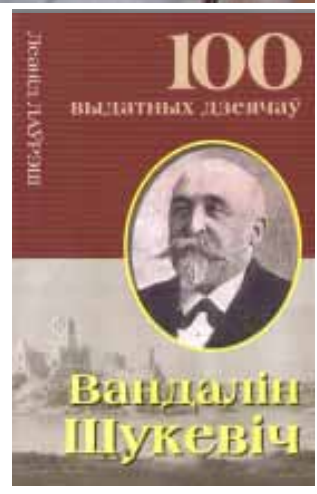
Як паведаміў Леанід Лаўрэш, гэта недзе 16-я кніга серыі, і ўсім лідзіянам вельмі прыемна, што адным з герояў серыі стаў наш зямляк, археолаг Вандалін Шукевіч, які хлопчыкам яшчэ мог бачыць вялікага Тодара Нарбута, балазе іхнія маейткі знаходзіліся зусім недалёка.

Прысутны на прэзентацыі Станіслаў Суднік ахарактарызаваў пазіцыю Вандаліна Шукевіча па беларускім пытанні. Вандалін Шукевіч вызнаваў сябе за паляка, станаўленне яго свядомасці праходзіла ў атмасферы барацьбы менавіта рускага і польскага пачаткаў у гэтым краі. Але тонкі розум навукоўца не мог не заўважыць таго "сімпатычнага" беларускага руху, які толькі зараджаўся, тым больш, што стваралі гэты рух

многія з яго суседзяў, перш за ўсё Вацлаў Іваноўскі, Алаіза Пашкевіч і інш.

У сувязі з развіццём беларускага руху Вандалін Шукевіч папярэджаў палякаў, што ў іх ёсць два шляхі будавання адноснаў з беларусамі: або яны падтрымаюць беларусаў і займеюць сяброў, або ўсходнія сілы зробіць з беларусаў ворагаў Польшчы. Факт, што палякі ў міжваеннае дваццатгоддзе выбралі другі шлях і толькі пасля 1991 года пачалі адносіцца да беларусаў так, як вучыў В. Шукевіч у 1917 го-

дзе.

Кніга выклікала вялікую цікавасць у прысутных і перш за ўсё ў работнікаў музея, бо кожнае новае выданне, кожная новая публікацыя пра знакамітых лідзянаў службыць умацаванню краязнаўчай веды на Лідчыне, робіць больш устойлівай прышласць нашага краю, грунтуючы яе на трывалым гістарычным падмурку. І кнігі ды артыкулы Леаніда Лаўрэша займаюць у гэтым працэсе важнае месца.

Яраслаў Грынкевіч.

На рубяжы маскоўскім

Група глыбоцкіх журналістаў і крязнаўцаў наведла горад Себеж у Пскоўскай вобласці

Уладзімір Скрабатун

"Я - шлях,
якому век
няма
спакою..."

"Той жа пан Дзмітры Корсак мае іменне айчызнае на імя Ластовіца двор... К таму ж двару людзі айчызна сёлы на рубяжы маскоўскім Вярбілава, Загор'е, Яса, Колпіна. У тых сёлах дымоў 62, з тых людзей яму прыходзіць 11 коп і грошаў 12."

Ужо з-за гэтых радкоў, з рэвізіі Полацкага ваяводства за 1552 год, якія вынесены ў эпіграф, можна адправіцца ў вандруку. Ластовіца двор - гэта, натуральна, вёска Ластавічы каля Глыбокага. А вось, дзе тыя "... сёлы на рубяжы маскоўскім Вярбілава, Загор'е, Яса, Колпіна"? Дзе быў той рубяж маскоўскі ў 1552 годзе?

У часы напісання кнігі "Памяць. Глыбоцкі раён" было прынята лічыць, што Вярбілава - варыянт назвы вёскі Вольберавічы ў Докшыцкім раёне. Аднак, праз 20 гадоў, якія мінулі з таго часу, усё радыкальна змянілася! Ёсць інтэрнэт! Усяго пару секундаў - і мы, са здзіўленнем, даведваемся, што Вярбілава, Загор'е, Яса і Колпіна знаходзяцца ў Пустошкінскім раёне Пскоўскай вобласці! Так! Тут і быў рубяж маскоўскі! Праходзіла мяжа (рубяж) паміж Масковіяй і Вялікім Княствам Літоўскім. Гэта значыць, што землі Корсакаў былі на самай мяжы з маскавітамі.

Але гэта - не ўсё! У адным з даведнікаў па Пскоўскай вобласці чытаем: "В дер. Вербилово в конце 16 века построен Вербиловский монастырь, основал его мстиславский воевода Иосиф Корсак, когда эти земли принадлежали Речи Посполитой. Изначала он организовывался как мужской католический униатский, затем был преобразован в православный, а в 1896 году в женский (православный)".

Кстати, портрет Корсака долгое время хранился в Вербиловской церкви по после

1918 года был передан в Себежский краеведческий музей, где и сейчас находится".

Неверагодна! Яшчэ адзін партрэт Язэпа Корсака? Сенсацыя! Едзем у Себеж!

- Няма ў нас партрэта Корсака! - кажа дырэктар музея Аляксей Пятрэнка. - Гэта - журналісцкая "качка". Не люблю журналістаў! Калі б у нас быў партрэт Корсака, то ён вісеў бы на самым бачным месцы, а не пыліўся ў запасніках музея. Пры гэтым Корсак для нас - не такая ўжо і важная персана, у нас хапае і сваіх выбітных людзей. Але Корсакі і Агінскія ў Себежы "наследзілі". Корсакі маюць дачыненне і да пабудовы нашага касцёла (цяпер царква).

Іншая справа - яшчэ не факт - што гэтага партрэта тут ніколі не было! У гады нямецкай акупацыі музей цалкам разрабавалі, і пасля вайны прыйшлося нанова збіраць экспанаты. Ад даваеннага музея засталася хіба што пару цікавых камянёў, якія сюды былі прывезены. Сляды партрэта Корсака згубіліся!

Трэба аддаць належнае Аляксею Пятрэнку - ён выдатна разумее спецыфіку і адметнасць свайго краю. Паводле яго слоў, жыхары Пскоўскай вобласці клічуць сябе скабарамі, аднак ні самі жыхары Себежы, ні іншыя жыхары Пскоўскай вобласці себежцаў да скабароў не залічваюць. Калі выдаецца нейкая кніга аб культуры ці этнаграфіі Пскоўшчыны, то Себеж там не прысутнічае, яго, быццам, і няма ў Пскоўскай вобласці. Тое ж датычыць, дарэчы, і горада Невеля.

У экспазіцыі музея - арыгінальная мапа Віцебскай губерні, да якой Себеж належаў да 1924 года.

- Мне, напрыклад, усяроўна, - нечакана прызнаецца дырэктар, - быў бы гэты горад

сёння беларускім, ці расійскім: і там, і там - свае плюсы і мінусы!

Побач з мапай - герб Пагоня, гарадскі герб Себежы часоў ВКЛ і Полацкага наместніцтва, факсімільная мапа Рэчы Паспалітай, прывезеная з Варшавы, дзе Себеж адзначаны "на рубяжы маскоўскім".

Аляксей Пятрэнка нават раіў нам наведаць канкрэтыя вёскі, дзе і да сёння размаўляюць па-беларуску, туды нават прывязджаюць этнографы, запісваюць фальклор. Аднак, гэта не было ў нашых планах, паездка і так была насычаная.

Пасля Себежы наша група (а нас было сем чалавек) накіравалася ў вёску Анінск (Анінскае). Гэта было ў нашых планах, сюды ж раіў наведвацца і Аляксей Пятрэнка.

Пасярод вёскі валяецца надмагільны помнік Пятру Корсаку, які, невядома з якой прычыны, прыцягнулі сюды з цвінтара. Анінск уражае сваімі старымі дубовымі прысадамі. Дубы - у тры абдымы, пэўна ім гадоў па 300! Уся вёска патанае ў цені гэтых волатаў. Вялізны стары парк на беразе возера. А навокал - адны руіны! Трава ў рост чалавека - ідзеш наобмак, і раптам, упіраешся ў руіну, рэшткі нейкай пабудовы.

- Вось чаго рускія папёрліся ва Украіну? Данецк і Луганск ім спатрэбіўся? Свае зямля прападае! - абурэецца Генадзь Плавінскі.

Разумею, што і ў нас на Беларусі не ўсё ладна з помнікамі даўніны, але тут сітуацыя яшчэ больш трагічная! Гэта ў нас, у Глыбокім, Язэп Корсак ледзьве не нацыянальны герой, і помніку яму стаіць. А для жыхароў Пскоўшчыны Корсакі - "литовские захватчики", якія хацелі "поработить" рускія землі. Ну і што з таго, што беларусы заўсёды лічылі гэтыя землі сваімі. Цяпер тут Расія! І гісторыю яна піша па свайму інтэлекту. Гэта мы самі сабе можам сказаць: беларусы адваёвалі свой жа горад, як цяпер украінская армія адваёвае свае ж украінскія гарады Данецк і Луганск ад прышлых тэрарыстаў.

На фоне ўсяго гэтага грандыёзнага запустення звя-

Аляксей Пятрэнка, дырэктар Себежскага крязнаўчага музея апавядае глыбачанам аб гісторыі стварэння музея і яго экспанатах.

Надмагільны помнік Пятру Корсаку (1796-1862) сцягнулі з цвінтара і пакінулі пасярод вёскі Анінск.

ртаюць на сябе ўвагу руіны двухпавярховага будынка, дзе ўсё яшчэ праглядаюцца рысы вытанчанага стылю барока.

Яшчэ жыве памяць аб Вялікім Княстве Літоўскім! Вёска Літвінава, Себежскі раён. Літвінамі ў даўнія часы называлі сённяшніх беларусаў.

Меркавана, дом эканомы маёнтка Анінск. Як паведаміў адзін мясцовы жыхар - будынак некалі быў узарваны. Цэлым у колішнім маёнтку застаўся толькі адзін будынак - двухпавярховы флігель. Хтосьці тут жыў, на франтоне - спадарожнік кавава антэна. Адзінае месца, дзе скупае трава!

У Вярбілава мы не паехалі, шмат часу згубілі на пошукі Анінска. Расія! Як знойдзеш, калі дарожных указальнікаў няма.

Спадарства! Братцы! Што гэтыя рускія ядуць? Колькі мы не калясілі па Себежы - ніводнага калгаснага

поля так і не ўбачылі. Гарадаў у людзей няма! Адны дзяды, чартапалох ды баршчэўнік вышэй за хаты! Ніводнай каровы, каня ці казы! Хоць яны паскублі б гэтую траву! Няма! Вакол адны бясконцыя лясы, балоты і азёры! Узбочны дарог няскошаныя! Усё гэта можа чакаць і нас, калі забудзем - хто мы ёсць!

Што праўда, народ тут добры. Запытай нешта - растлумачаць усё да драбніцаў, а толькі потым пацікавацца - адкуль вы?

Себеж вельмі спадабаўся. Азёры што моры!

Яшчэ жыве памяць аб Вялікім Княстве Літоўскім! Вёска Літвінава, Себежскі раён. Літвінамі ў даўнія часы называлі сённяшніх беларусаў.

Амаль памерамі з Нарач! Цікава старадаўняя забудова. Але, Расія - вялікая, што ёй Себеж, нават не кропля, а дзясятая частка кроплі ў "рускім моры". Застаўся б ён у Віцебскай вобласці, то быў бы топавым горадам іншай краіны. Цукеркай выглядаў бы да Дажынак ці Дня пісьменства!

Дарэчы, пра выбітных себежцаў... У цэнтры Себежы - помнік Зіновію Яфімавічу Гердту, які нарадзіўся тут у 1916 годзе, яшчэ Віцебскай губерні. Так, так! Панікоўскі з "Залатога цяля". Себеж як і Глыбокае - колішнія яўрэйскія мястэчкі, дзе колькасць яўрэйцаў дасягала да 60 адсоткаў.

"Вольнае Глыбокае".

Вёска Анінск (Анінскае), Себежскі раён. Сядзіба Корсакаў. Руіны дома эканомы маёнтка Анінск.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Юрась Каласоўскі, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубятка, Аляксей Пятрэнка, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

<http://naszaslowa.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbn-mova.by/>

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 25.08.2014 г. у 10.00. Замова № 2245.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес. - 5600 руб., 3 мес. - 16800 руб.
Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by